

LADE MÄRGISTAMINE. Emajões ujuvad plasträgiste ja telemetriiliste saatjatega d, kes annavad teadlastele oma eluviisist palju olulist teavet.

Kui kiiresti ujub latikas? Täitsa kiiresti!

VILJA KOHLER
vilja.kohler@postimees.ee

Paar kuud tagasi ankurdasid MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus kalateadlased Emajõkke ja selle vanajõgedesse paarkümmeend automaatiama, mis püüavad kindi ning salvestavad ultrahelisignaali latikateilt ja tõugiateilt, kellele on paigaldatud saatja.

«Nii saame hea ülevaate, kuidas käib kevadine kalade ränne Peipsist Võrtsjärve poole ja tagasi.» selgitas MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus kalateadlane Meelis Tambets.

Poolisada latikat ja tõugiat püüti ning varustati saatjatega Praagal. Peale nende said kalameestele juba aastatega tutvavaks saanud plasträgised ligi 1100 kala.

Kuni 400 meetri kauguselt kindla numbriga kaladelt tulevaid signaale püüdvad šampanjapudelsuurused automaatiamad asuvad Emajões iga kümne kilomeetri peal.

Lisaks on jaamad pandud Kärvare sillast tilkevoolu Ema-

MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus kalateadlased Meelis Tambets (keskel) ja Mart Tahlfeldt (paremal) näitavad keskkonnametri jõgeva-Tartu regiooni looduskaitse bioloogile Jan Siimsonile, missuguseid andmeid on saatjatega kaladelt salvestanud Alam-Pedjal Ihamakingu küla lähistel Laeva jõe alamjooksul üks automaatiama.

VÕIMALIK VÕITPAADIMOOTOR

- Et saada infot Peipsi järve, Emajõe ja Võrtsjärve kalade rännete, kudemiskohade, arvukuse ja püügikoormuse kohta, on teadlased 2001. aastast alates kinnitanud kalade seljauine juurde numbriga varustatud plasträgised.
- Kalu on märgistatud Emajões ja selle vanajõgedes, Võrtsjärves, Keeri ja Leegu järves, Värska lahes ning Laeva jões.
- Tänavu on märgistatud peamiselt latikaid ja tõugiaid.
- Märgise leiust palutrakse võimalikult kiiresti teatada telefonil 517 6886 või meiliaadressil meelis.tambets@gmail.com. Märgise tagastajad saavad preemia, peaauhinnaks loositakse välja paadimootor.

ALLIKAS: MTÜ ESTI LOODUSHOIU KESKUS

teeringute keskuselt (KIK) toetust saanud nn latikaprojekti ja euroliidu Life'i projekti Happyriver (Onnelik Jõgi) raames.

Vihnase projektiga avati läinud aastal Alam-Pedjal Peipsi kalade üks soositud kudemis-

se parkimend automaatjaama, mis püüavad kinni ning salvestavad ultrahelisignaali latikatele ja tõugiatel, kellele on paigaldatud saatja.

«Nii saame hea ülevaate, kuidas käib kevadine kalade ränne Peipsist Võrtsjärve poole ja tagasi,» selgitas MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus kalateadlane Meelis Tambets.

Poolsada latikat ja tõugiat püüti ning varustati saatjatega Praagal. Peale nende said kalameestele juba aastatega tuttavaks saanud plastmärgised ligi 1100 kala.

Kuni 400 meetri kauguselt kindla numbriga kaladelt tulevad signaalid püüvad šampanjapudelisuured automaatjaamad asuvad Emajões iga kümne kilomeetri peal.

Lisaks on jaamad pandud Kärevere sillast ülesvoolu Emajõe vanajõgedesse, näiteks lahiti kaevatud suudmenga Kärkna kooldu ning mullu avatud Laeva jõe alamjooksu.

Kes, kus ja millal ujus

Automaatjaamad salvestavad kala numbrid ning kala saatjalt kinnipüütud signaali kuupäeva ja kellaja. Väikse liidese abil saavad teadlased neid salvestisi lihtsalt uurida. Kui kiiresti läbiavad latikad ligi sada kilomeetrit ehk palju lähem neil aega Emajões vastuvoolu ühdes Peipsist Võrtsjärve jõudmiseks?

«See käib neil üsna ruttu,» kostis Meelis Tambets. «Praagalt Tartusse ujuvad nad päari päevaga. Praagalt Võrtsjärve jõudmiseks kulub neli-viis päeva.» Kuid on ka erandeid: näiteks üks latikas tegi Tartus Kaarsilla juures kahepäevase peatuse. Alles pärast linnaeluga tutvumist otsustas kala vere

MTÜ Eesti Loodushoiu Keskus kalateadlased Meelis Tambets (keskel) ja Mart Tahlfeldt (paremal) nättasid keskkonnameti jõgeva-Tartu regiooni looduskaitse bioloogile Jan Siimsonile, missuguseid andmeid on saatjatega kaladelt salvestanud Alam-Pedjal Ihamakingu küla lähistel Laeva jõe alamjooksul üks automaatjaam.

kutsele järele anda ning oma kudemispaika edasi ujuda.

Lisaks uuritakse saatjatega kalasid ka otse jõe peal, selleks on teadlastel paadis spetsiaal-ne kaasaskantav jälgimisjaam.

Kui uuringute alguses kalateadlased vaid oletasid, et latikas läheb nagu lõhegi kudema alati ühte ja samasse kohta, siis nüüd on see täiesti kindel.

Eesti loodushoiu keskuse kalateadlased on kalu märgistanud ja uurinud nende kevadist massilist rännet Peipsist ja ka Võrtsjärvest Emajõe pidi seda toitrattesse vanajõgedesse 2001. aastast. «Uuringud toetasid, et enamik kaladest koeb just nimelt seal, kus ka eelmistel aastatel,» ütles Meelis Tambets.

Märgistatud kalade välja-

Selliseid automaatjaamu on tänavu Emajões ja selle vanajõgedes paarikümme.

2 x MARGUS ANSU

puutük on näidanud, et Peipsist ujub osa latikaid Emajõe pidi Alam-Pedja kaitsealal vonklevatesse vanajõgedesse kudema isegi Vene-poolse kalda lähedal. Kui uuringute alguses kalateadlased vaid oletasid, et latikas läheb nagu lõhegi kudema alati ühte ja samasse koh-

ta, siis nüüd on see täiesti kindel. «Meie igal vanajõel on oma latikas,» kinnitas Meelis Tambets.

Iga kild on tähtis

Eesti loodushoiu keskus märgistas ja varustas kalasid saatjatega tänavu keskkonnainves-

- Kalu on märgistatud Emajões ja selle vanajõgedes, Võrtsjärves, Keeri ja Leegu järves, Värska lahes ning Laeva jões.
- Tänavu on märgistatud peamiselt latikaid ja tõugiaid.
- Märgise leiust palutakse võimalikult kiiresti teatada telefonil 517 6886 või meiliaadressil meelis.tambets@gmail.com. Märgise tagastajad saavad preemia, peaaühinnaks loostakse välja paadmootori.

ALLIKAS: MTÜ EESTI LOODUSHOIU KESKUS

teeringute keskusest (KIK) toetust saanud nn latikaprojekti ja euroliidu Life'i projekti Happyriver (Onnelik Jõgi) raames.

Vinase projektiga avati läinud aastal Alam-Pedjal Peipsi kalade üks soositud kudemis-koht, Laeva jõe viie kilomeetri pikkune alamjooks. Peale selle taastati jõe luht, puhastati koelmuuladelt võsa, asustati uuendatud jõesängi 10 000 noort tõugiat ning korraldati lastele õppelaagreid.

«Vanajõgede avamine on vajalik selleks, et kala oleks rohkem,» selgitas Meelis Tambets. «Kui meie kalad on kudemiskohi, siis on ka inimesel kalu, keda püüda.»

Teadusuuringuteks märgistavad Eesti loodushoiu keskuse teadlased aastast üle tuhande 1-2,5-kilose kala.

Meelis Tambetsi pani kalameestele südamele, et nad tagastaksid märgised, sest iga tagasi saadud märgis on neile järjekordne vajalik kild Peipsi, Emajõe ja Võrtsjärve latika, aga ka teiste kalaliikide rännete, kudemiskohdade, arvukuse ning püügikoormuse uurimiseks.